

(Nadaljevanje z 11. strani)

Temeljne smeri delovanja poslanca:

- I. Ugotavljanje dolgoročnih družbenih ciljev SR Slovenije, večja skladnost med posameznimi družbenimi področji, med gospodarskimi panogami in gospodarskimi globali.
- II. Večja stalnost gospodarstva in njegovo učinkovito usmerjanje, zadrževanje rasti cen, inflacije.
- III. Odstranjevanje nepravilnih družbenih razlik in uresničevanje delitve po delu.
- IV. Poglobljanje samoupravne socialistične demokracije.
- V. Zboljšanje celotnega kadrovskega sestava.
- VI. Večja vloga izobrazbe, vzgoje in znanosti v družbenem razvoju.
- VII. Razčiščevanje odnosov med republiko in federacijo.

Zaradi omejenih prostorskih možnosti v Javni tribuni navajam v naslednjem samo II in III točko celotnega poročila.

Večja stalnost in bolj učinkovito usmerjanje gospodarstva, zadrževanje cen in inflacije.

Slovenska skupščina, zlasti pa gospodarski in republiški zbor, je napovedala pravo vojno gospodarski nestabilnosti, inflaciji in nelikvidnosti že v 1969. letu (zasedanje vseh zborov v juliju) in jo vseskozi tudi energično vodila. Brez pretiravanja je ocena, da je skupščina SR Slovenije bila glavni pobudnik tega boja v Jugoslaviji.

Kot poslanec sem smatral za svojo dolžnost, da ta stališča skupščine podprem in poizkusim prispevati k razčiščevanju dveh vidikov: kaj so glavni vzroki inflacije in nelikvidnosti in kakšna so najuspešnejša pota njihovega premaganja. Taka dejavnost je ustrezala tudi večkratnim zahtevam volivcev, ker pripadajo večini slojem, ki jih je inflacija najbolj in neupravičeno prizadela.

V skupščinskih razpravah o ekonomski politiki sem zastopal naslednja glavna stališča o vzrokih in poteh:

- Pri nas imamo že dolgo tako pretirano in povdivano »svobodno« tržišča, da smo se odrekli skoraj vsakemu usmerjanju in kontroli, celo takim kot so jih sprejela druga sodobna tržna gospodarstva. Zato prihaja pri nas do zelo nekontrolirane rasti osebnih dohodkov, investicij in potrošnje na sploh, do monopolističnih velikih dohodkov, do neodgovornosti gospodarskih organizacij in njihovih vodstev in s tem do nelikvidnosti.
- S pretirano inflacijo in nelikvidnostjo so prizadeta predvsem dobra podjetja in dobri, strokovni in prizadeta delavci.
- Pretirano »svobodno« tržišče, pretirana inflacija, nelikvidnost, pomanjkanje družbenega usmerjanja in kontrole vzpodbujajo v celi družbi, pa tudi pri dobrih podjetjih, negativno ponašanje. Namesto boja za čim večjo produktivnost, mnogi želijo zaslužiti z zvišanjem cen, s spekulacijo in izigravanjem predpisov, to pa spet poraja vse novo in novo inflacijo, saj je nizka produktivnost ob velikih proizvodnih stroških velik dejavnik inflacije.
- Eden glavnih izvorov inflacije je v stalnem in strmoglavam dvigu osebnih dohodkov in investicij zlasti v delu gospodarstva, medtem ko je družba rast dohodkov in precej investicij v negospodarstvu bolj uspešno kontrolirala.
- Brez večje stabilizacije, ki pa ne sme primesti zamrzovanja razvoja (vedno je nujna neka manjša inflacija), ni mogoče načrtati družbeni razvoj.
- Nujno bi morali čimprej uvesti ustrezne oblike zaviranja pretirane porabe, kot so progresivni davek na dohodke, ponekde tudi zamrzovanje plač, ustrezna kontrola cen in podobno. Podprl sem zahteve, da se zamrzujejo presežki proračunov in družbenih služb in tako zavira inflacija. Obenem pa je od julija 1969 dalje odločno zahteval, da se čimprej uvede progresivni davek v gospodarstvu in je bil že tedaj v skupščini sprejet moj predlog v tem smislu. Rezultati: prvi koraki k uresničevanju usmerjene delitve dohodkov v gospodarstvu so bili napravljeni šele v letu 1971 (prej intenzivne razprave in priprave). To je deloma upravičeno, ker je bilo težko najti samoupravno obliko takega usmerjanja. Vendar smo pri tem izgubili precej časa, ne da bi učinkovito zavirali rast večine osebnih dohodkov, ki so pomemben izvor inflacije. Napačno je, če samo nekateri sloji in družbena področja nosijo težo ukrepov proti inflaciji.

• Obstoje določene družbene sile, ki podpirajo inflacijo, nestabilnost in nelikvidnost. Te sile se pojavljajo tako znotraj gospodarstva kot negospodarstva, tako v razvitih kot v nerazvitih republikah, vplivajo na politiko in preko nje na tiskanje pretirane količine denarja in na pretirano rast kreditov ter zadolževanja. Te skupine ali žele imeti večji dohodek od delovnega prispevka, ali niso zainteresirane na dohodku iz proizvodnje in produktivnosti, ampak na parazitskih dohodkih. Zato je temeljitejši preobrat k večji stabilnosti gospodarstva, k odstranjevanju pretirane inflacije in uvoza možen samo, če subjektivne sile povežejo vse produktivne sloje in z njihovimi pomočjo omeje vpliv neproduktivnih skupin. Ta politični vzvod pa ni prvenstveno v rokah skupščin, ampak v rokah Zveze komunistov, Socialistične zveze in sindikatov — in to ne samo v njihovih republiških, ampak tudi v zveznih organih. Skupščina lahko na to le opozori.

Odstranjevanje nepravilnih družbenih razlik in uresničevanje delitve po delu.

V skupščini sem sodeloval z naslednjimi ocenami in konkretnimi stališči glede odstranjevanja nepravilnih družbenih razlik:

1. Stališča in predlogi glede delitve osebnih dohodkov (temu vprašanju je posvetila skupščina največ naporov):
  - Republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti sta decembra 1969 sprejela moj predlog, da je nujno diferencirano zajemati dohodke, se pravi uvesti take družbene dajatve, da bodo bolj obremenjeni neupravičeni veliki dohodki in imovina in potrošnja manj potrebnih, luksuznih proizvodov.
  - Na 6. seji Republiškega zbora novembra 1969: nujno je temeljito spremeniti davčni sistem, da bodo več prispevali tisti z večjimi dohodki, da pospešimo akumulacijo in produktivnost. V Sloveniji nimamo nobenih podatkov, kako so posamezni sloji obremenjeni z davki, ali so bolj obremenjeni siromašnejši ali bogatejši, kakšni so davki na luksuzne proizvode in na proizvode, ki zadovoljujejo osnovne življenjske potrebe. Rezultati: po najosnovnejših predlogih izvršnega sveta naj bi v bodoče prišlo do večje reforme davčnega sistema, kar je koristno, vendar malo pozno.
  - 2. Stališča glede zakonov o progresivnem davku, oziroma glede usmerjanja delitve dohodkov:
    - V Sloveniji imajo nekatere panoge že desetletja neupravičeno visoke celotne in osebne dohodke, ki ne izvirajo v celoti iz njihovega dela. Progresivni davek bi morali tako postaviti, da bi prispeval k uresničevanju delitve po delu — razprava poslanca na 5. in 7. seji Republiškega zbora. Zakon naj ne zajema samo proizvodnih organizacij, ampak tudi bančništvo, zavarovalnice in vse javne službe. Odločno se je treba upreti težnji — bilo je že čutili v dveletnem pripravljaju zakona — da naj bi le-ta urejal samo delitve znotraj posameznih panog, ne pa tudi delitve med njimi. Na ta način bi zakon o delitvi le zamrznil in ovekočil že obstoječe velike in večkrat neupravičene razlike med panogami, namesto da bi jih zmanjšal. Zato sem na 23. seji Republiškega zbora menil, da je bistvenega pomena tudi tak popravek zakona: delavci različnih strok naj dobivajo vsaj približno — ne popolnoma — enak dohodek za delo enake težavnosti, enake storilnosti in enake strokovnosti, kar pomeni, da bi upravičene razlike v dohodku izhajale predvsem iz različne storilnosti. Skupščina je ta predlog sprejela.
    - Lahko pa so povprečni dohodki za nekaj odstotkov višji v panogah — kot je turizem in deloma zunanja trgovina — ki imajo v Sloveniji posebno ugoden mednarodni položaj in ki jih je treba pospeševati, ker lahko zagotove tudi celi skupnosti večji priliv; naj tu dodam; seveda, če bo skupnost znala zajeti in vzpodbuditi te delovne organizacije, da svoje mednarodne prednosti porabijo.
    - Lahko se pristane na dogovorjeno »enoletno« zaostajanje povprečnih dohodkov v šolstvu. Toda večje zaostajanje bi povzročilo, da bi odšli iz šolstva vsi sposobni kadri, kar bi imelo resne posledice za celo skupnost. Šolstvu in nekaterim drugim družbenim službam je nujno zagotoviti enakopravnejši položaj glede pokojnin.
    - Večkrat pa delitve dohodka ni zadosti izražala resničnih razlik v delovni storilnosti; v takih primerih so pravične celo nekaj večje razlike kot doslej.
    - Zakon o delitvi naj deluje tudi v regresivnem smislu tako, da bo pospeševal investicije. Tisti deli dohodka, ki grejo za investicije, naj bodo manj obremenjeni ali obdavčeni.
    - Zakon in družbeni dogovor naj obremeni tudi tisto osebno potrošnjo — počitniški in potrošniški regres, dnevnice in podobno — ki se skriva v raznih skladih in ne samo v osebnih izplačilnih dohodkih.
    - Z družbenimi dajatvami je nujno obremeniti tiste »poslovne« uspehe, ki so zasnovani na anarhičnem tržišču, na slabih instrumentih in podobno, ne pa na storilnosti in na prabi prirodnih in geografskih prednostih.
    - »Kazenske« dajatve, ki jih posamezna podjetja morajo dati družbi, ker delijo prevelike dohodke, ne smejo postati v nobeni obliki lastnina teh podjetij. Ker so plod dela drugih, pripadajo družbi v celoti.
    - Rezultati: ker je zaključevanje sporazumov o delitvi dohodkov šele v toku, se ni mogoče govoriti o otipljivih rezultatih glede delitve, ampak šele o vprašanih, ki so se pri teh sporazumih pokazala: nevarnost, da bodo določena podjetja tudi v okviru teh sporazumov obdržala prevelike dohodke, da se bodo razlike med nekaterimi dejavniki še povečale (na primer na škodo šolstva), da bo previsoko vrednoteno delovno mesto in prenizki dejanski delovni

prispevek. Uspeh tega sporazumevanja pa je, da je v glavnem že premagan odpor tistih, ki niso hoteli — tudi zaradi ozkih interesov — videti, da morajo obstojati samoupravne odgovornosti tudi v delitvi med panogami, ne samo znotraj podjetij. To je pozitiven politični korak naprej od razdrobljenosti v gospodarstvu in družbi, ki je trajala več kot desetletje in smo jo na področju delitve šele začeli premagovati.

3. V razpravi o spremembah ustave SFR Jugoslavije in SR Slovenije sem zastopal naslednje:

- Izrazil stališče volivcev in svoje lastno: če tudi je koristno v določenih smereh pospeševati osebno delo z lastnimi sredstvi, je nujno obnem paziti, da se ne razvije pojavi privatnega kapitalizma. Zato sem predložil popravek, ki omejuje privatni sektor, ker v amandmaju XXXIV, točka 5. te meje ni. Ta predlog v republiškem zakonu ni bil sprejet, čeprav odobro glasov ni bil neugoden (17 za, 10 vzdržanih in 30 proti).
- Predlagal sem da poseben zakon točneje določi pravice, ki jih občan pridobi z vlaganjem v delovno organizacijo, da ne bi zaradi tega nastal pretiran profit privatnika ali pa privatno-lastniški odnosi. Predlog ni bil sprejet.
- Predložil, da v ustavi še vedno ostanejo določbe, ki obvezujejo delovne organizacije, da čuvajo nespremenjeno (če je že ne povečajo) vrednost osnovnih sredstev, da se ne bi razdrobila družbena lastnina. Ker so nekateri drugi popravki v amandmajih kasneje to nevarnost v določeni meri (morda še ne dovolj) omejili, nisem več vztrajal na popravku.

4. V skladu s stališči v občinski skupščini in na zborih volivcev na 7., 30. in 37. seji Republiškega zbora in ob ustavnih spremembah podprl predloge ali pa sam predlagal posebno družbeno pomoč, tudi na republiški ravni, pri preskrbi siromašnejših slojev s stanovanji, zlasti z najemnimi, ker je to tudi eden od načinov zmanjševanja družbenih razlik. Sprejet je bil moj popravek na 33. amandmaju, ki omogoča v tej smeri tudi republiške ukrepe. Konkretni ukrepi skupščine bodo morali šele slediti. Pozitivno je stališče izvršnega sveta, da se v 1972. letu subvencionirajo stanarine in da pomoč pri graditvi stanovanj za delavce in upokojene z nižjimi dohodki.

5. Izvršni svet predvideva v 1972. letu uskladitev starih pokojnin na raven 1970. leta in povprečno povečanje pokojnin za 21%. Podprl sem zahtevo, da ne sme biti prevelikih razlik med pokojninami posameznih kategorij borcev in da so nujni ukrepi glede pokojnin kmetov in obrtnikov ter zahteve nekaterih kategorij staroupokojenec (železničarjev) po enakopravnosti glede pokojnin.

6. Več sredstev za štipendije, dijaške in študentske domove naj siromajšnejšim otrokom olajša težje družbene pogoje in jim omogoči vključevanje v družbo po njihovih sposobnostih.

7. V predlogih dolgoročnega načrta ni predviden ustrezen razvoj otroškega varstva (moje stališče na 15. seji 3. junija 1970). Od tod moj predlog na 30. seji Republiškega zbora do konca dolgoročnega načrta naj predšolsko varstvo zajame vsaj 40% otrok te dobe in podpora predlogu (na seji odbora za pravo in kulturo 15. junija 1970), da naj imajo starši z nižjimi dohodki olajšave pri vplačilih za varstvo otrok. Varstvo lahko dovolj hitro in bolj ustrezno vzgoji in vključuje tisto tretjino nadpovprečno sposobnih otrok v SR Sloveniji, ki zrači socialnih vzrokov sploh ne pridejo v srednjo ali višjo šolo. Dosedanji rezultati: povečanja sredstev za varstvo niso bila v celoti porabljena zaradi pomanjkanja kadrov, prostorov in programov.

8. Zagovarjal sem stališče, da je treba otroške dodatke nujno povečati, zlasti za drugega in še bolj za naslednje otroke (predlog na 15. seji Republiškega zbora 2. junija 1970 in kasneje). Rezultati: korak naprej je stališče izvršnega sveta, da se v 1972. letu določijo višji dodatki za družine z nižjimi dohodki in za otroke od drugega naprej in da se poviša neobdavčena osnova za vzdrževane člane družine.

Februar 1972. Republiški poslanec voliine enote Ljubljana — Siška dr. Vojan Rus

Ob poslanskem poročilu dr. Vojana Rusa

POROČILO, katerega nam je posredoval naš poslanec v Republiškem zboru dr. Vojan Rus, predstavlja nov moment o živem stiku naših predstavnikov z volivci. Poročilo nam je odprlo mnoge izmed problemov, s katerimi se je ukvarjalo naše najvišje predstavniško telo, pokazalo na rešitve in osvetlilo nekatera stališča, za katera se je zavzemal dr. Vojan Rus pri svojem delu v Skupščini SR Slovenije.

Z mnogimi ugotovitvami, ki jih obravnava poročilo, se lahko strinjamo, nikakor pa ne moremo mimo nekaterih dejstev, ki so že dlje (Nadaljevanje na 13. strani)

KLUB ZMAGOVALCEV

KDOR JE ŠEL V SREDO, 8. marca, mimo oken hiše na Černetovi 31, se je gotovo hudo-mušno nasmehnil. »Aha, tu se jih je pa nekaj napilo v čast dneva žena,« so se spogledovali mimoidoči. Kako tudi ne, saj je izza oken vrela glasba, pomešana s smehom in petjem. Tu mora biti pa zares veselo, no stopimo še mi noter, morda nas bodo povabili na kozarček!

Res so nas takoj postregli — z okusnim jagodovim sokom. Da, tu notri sedijo ljudje, ki se znajo zabavati tudi brez alkohola, čeprav so vsi pravi Slovenci. Veselo znajo zapeti, čeprav ni litra na mizi in tudi kakšno zabavno znajo povedati vmes.

»Ne, nihče od naših članov ne sme nikoli več poskusiti niti kaplje alkohola,« je odločno rekel Stefan Virag, predsednik kluba ozdravljenih alkoholikov. »Sprva je res težko

zdržati, toda, sčasoma vsak uvidi, da se da vse težave mnogo bolje premagovati tudi brez pijače.«

Tudi Stefan se je pred meseci zdravil v bolnišnici v Skofljici. Zakaj je vendar stopil na pot alkoholizma?

»Zapil sem se, ker sem mislil, da bodo tako moji problemi izginili. Toda to je le skrivanje glave v pesek. Z vsakim kozarcem se težave še kopičijo, alkoholik se počasi bliža prepadu. Sedaj je s tem konec! Vsi, ki smo prišli z zdravljenja, vemo, kaj pomeni — biti alkoholik in zato moramo vztrajati! Reva je, kdor ne zna svojih problemov reševati v treznem stanju in si mora »pomagati« s pijačo.«

Klub ozdravljenih alkoholikov občine Šiška deluje šele od septembra lanskega leta. Vanj so vključeni vsi, ki pridejo z zdravljenja in tu, v prostorih KS Hinko Smrekar, se vsako sredo sestajajo, skupaj z zdravnikom-psihiatrom in patronažno sestro. Zdravnik jim pomaga in svetuje pri njihovem vključevanju v novo življenje. Da, pomoči so pogosto zelo potrebni...

»Ko se bivši alkoholik vrne v staro okolje, mu ni lahko,« je pripovedoval predsednik

kluba. »Nekateri te zmerjajo, drugi ponujajo pijačo in pri tem zagotavljajo, da boš kmalu spet pijanec... To so največkrat ljudje, ki so na najboljši poti, da to zares postanejo. Tudi v družbi je težko, še posebno ob takih praznikih, kot je recimo Novo leto... Toda treba je zdržati, saj je pogosto dovolj že požirek, da se črna jama alkoholizma spet odpre.«

Klub je ob Dnevu žena priredil majhno proslavo s prijetnim programom, ki so ga prispevali pionirski iz šole Zvonka Runka. Povabili so tudi žene bivših alkoholikov, da se jim ob tej priložnosti zahvalijo za ves trud, saj so bile prav one glavni steber, ki je pomagal k ozdravljenju tega zla. Prišel je seveda tudi mojster harmonike — Avgust Stanko, da s svojim mehrom razveseli obraze, ki so videli že toliko gorja...

»Vsi mi, otroci, vas prosimo, da nikoli več ne stopite na to pot prekletstva, zaradi katerega je trpelo že veliko naših vrstnikov in mamic!« To so bile besede, s katerimi so se pionirji poslovili od članov kluba. Kdor jih je takrat pogledal, je gotovo razumel, kaj so govorile njihove oči: »Zmagali bomo!«

Zlatko SETINC

Najprej formalni del: pogovor o problemih in nalogah

»Prosimo vas, nikoli več ne stopite na to pot...!«

Tudi Avgust Stanko je prišel razveselit člane kluba

(Nadaljevanje z 12. strani)

OB POSLANSKEM POROČILU DR. VOJANA RUSA

časa znana, jih pa poslanec obravnava iz nekoliko preozkega stališča.

Vzroki inflacije in nelikvidnosti so že dlje časa znani v naši družbi, vendar je mnenje, da je poglaviti krivec obeh pojavov gospodarstvo — pri tem imam v mislih industrijo, rudarstvo, kmetijstvo, promet in obrt, preveč enostransko, saj je razvoj teh nalog že prešel stopnjo, kjer so se lahko v posameznih dejavnostih kopičili monopolni dobički. Težko je očitati zgrešeno investicijsko politiko in željo po lahkem zaslužku tistim gospodarskim organizacijam, ki so prerasle okvire obrti in pričele z industrijsko proizvodnjo, pri tem pa izločale v svoje sklade visoka sredstva za lastni razvoj. Takih organizacij je danes največ — le redke so one, ki so dobile svojo doto od družbe v času prvega obdobja planskega gospodarjenja.

Težnja, zavreti investiranje v gospodarstvu, kot žrtev na oltarju borbe proti inflaciji, se lahko kaj hitro sprevrže. Mlada generacija potrebuje nova delovna mesta, posledica stabilizacije pa ne sme biti brezposelnost.

Pretirano svobodno tržišče, zviševanje cen, zapiranje trga in špekulacije so morda tehtnejši vzrok za nelikvidnost in inflacijo kot investicije in samo relativno visoki osebni dohodki v nekaterih panogah gospodarstva. Administrativna kontrola nekaterih cen, z njo pa tudi administrativno usmerjanje sredstev iz ene panoge v drugo panogo gospodarstva ni odpravljala razlik v gospodarstvu, ampak jih je še poostriala. Mnenja sem, da bo moralo gospodarstvo samo najti poti za izenačevanje pogojev gospodarjenja v in med panogami. Pretirano svobodno tržišče je do ne-

davnega veljalo samo za nekatere, kar je še povečevalo nasprotja znotraj gospodarstva in ob znanem dejstvu, da so nekaterim gospodarskim organizacijam pomagali pri najemanju kreditov botri, bolj razdiralno vplivalo, kot pa povezovalo interese v gospodarstvu.

Usklajevanje interesov v gospodarstvu, prelivanje kapitala med panogami, zaradi interesov prizadetih organizacij, ne pa zaradi črke zakona, lahko ob družbeni kontroli cen odločilno vpliva na rezultate stabilizacije. Naloga predstavniških organov v vseh družbeno-političnih skupnostih, predvsem pa naloga gospodarskih zbornic je, da pozitivno vplivajo na te procese.

Rast osebnih dohodkov, (danes je lahko že vsak višji osebni dohodek zaradi aktivnosti ob socialni diferenciaciji sumljiv), ne sme postati strašilo. Če je rast osebnih dohodkov pogojena z vloženim delom in produktivnostjo ter večjo rentabilnostjo, bo sleherno zamrzovanje osebnih dohodkov nestimulativno vplivalo na delo v gospodarskih organizacijah. Še bolj kot prej bodo mnogi iskali vire dohodka, ki se lahko skrijejo očem davkarije. Naša potrošniška mentaliteta je šla še tako daleč, da nas navaja na zapravljanje, kajti varčevanje se do sedaj ni obneslo, skoraj greh pa je razmišljati o tem, da bi delavec lahko preostali del svoje plače vložil v lastno organizacijo. Morda bi bil potem še bolj zainteresiran, kako posluje njegova organizacija. Zardi takšne mentalitete lahko postane rast osebnih dohodkov res problem, ker še povečuje povpraševanje na tržišču ob relativno majhni ponudbi. Obdobje, ko so bile naše meje zaprte je mimo, nizki osebni dohodki pa so nam od tedaj dalje prinesli več zdomcev zaradi nizkih dohodkov doma, kot pa zaradi tega, da bi bili brezposelni. Naše šole so pričele šolati delavce za tujino, delavci na višku svojih moči odhajajo.

O tem, ko skupščina sprejema resolucije o kajenju, se mi dozdeva, da zaradi drevesa ne vidimo gozda. Ob tem, ko mnogim zaupamo, da gospodarijo z milijardami, jim odrekamo zaupanje pri podpisovanju dnevnice in kilometrine — mar ni to kost za glogdanje.

Težko se je strinjati tudi z mnenjem poslanca, da ob problematiki inflacije, nestabilnosti in nelikvidnosti skupščina lahko le opozarja. Res je, da je politični vzvod, ki ga predstavljajo Zveza komunistov, Socialistična zveza in sindikati pomemben. Prav tako pa obvezujejo idejna izhodišča Socialistične zveze, Zveze komunistov, sindikatov in njihovi programi poslance, da v smeri načel, ki jih sprejemajo družbeno-politične organizacije delujejo znotraj predstavniških teles. Kakšna je bila praksa do sedaj — mnogi pomembni zaključki in programi teh organizacij so šli mimo skupščin, ali pa so bili ponovljeni kot resolucije, ki niso nikogar obvezovale. Mnenja sem, da so naloge ravno obratne, poslanci bi morali imeti večji posluš za sklepe družbeno-političnih organizacij in samega volivnega telesa ter na podlagi teh sklepov usmerjati delovanje skupščin. Prav gotovo pa je odveč plat zvona za združevanje produktivnih sil, ko naj bi omejevale vpliv neproduktivnih. Katere so te neproduktivne sile, kakšen je njihov obseg? Če obstajajo, so potem to le ekscesi. Če si prilaščajo odločujoči vpliv na določanje, potem so zanje pristojni bolj kot subjektivne sile — organi javne varnosti.

Bojan STULAR